

Proyecto Promocion di Lesamento

Tayer 4: Biblioteca na scol, set-up y maneho

januari 2015

Departemento di Enseñansa

Ehecucion: Proyecto Idioma den Enseñansa

den cooperacion cu

Facilitado : O.Figaroa y N.Croes (BNA)
Organisado : Angelique Maduro (angelique.maduro@ea.aw)
Luga : Edificio di Codemsa, sala Jamanota
Ora : 2 or pa 4.30

<u>Contenido</u>	<u>pagina</u>
Inleiding	3
1. Huisvesting, inrichting en presentatie	4
2. Collectievorming	9
3. Sanering	11
4. Afspraken	12
5. Klassenbibliotheek en leeshoek	13
6. Geraadpleegde literatuur	15

Video:

<http://onderwijs.debibliotheekopschool.nl/video/college-door-kees-broekhof.html>

Expert leesbevordering Kees Broekhof (Sardes) legt uit waarom je bij kinderen niet vroeg genoeg met lezen kunt beginnen. Een 'must-see' voor leerkrachten en schooldirecteuren.

Inleiding

De schoolbibliotheek is één van de belangrijke instrumenten voor boek- en leesbevordering op school: het is de plek waar leesbeleving en leesinteresse geïnitieerd en gestimuleerd worden.

Zonder een goede boekencollectie die aantrekkelijk gepresenteerd is, ontbreekt de stimulans om te gaan lezen. De collectie moet gevarieerd en actueel zijn. Tevens geschikt voor alle klassen en leesgroepen.

Bij gebrek aan ruimte voor een schoolbibliotheek, is een klassenbibliotheek een goed alternatief. Een daarbij gezellig ingerichte leeshoek kan de kinderen extra motiveren.

1. Huisvesting, inrichting en presentatie

Huisvesting

a) Plaatsing van de schoolbibliotheek

Het antwoord op de vraag waar de schoolbibliotheek komt te staan, is natuurlijk afhankelijk van de ruimte die er binnen de school beschikbaar is. Op sommige scholen is een leegstaand lokaal (gemiddeld 50 m²) als bibliotheek ingericht, waar rust heerst en dat op slot kan.

Het is aan te raden om, ook als de schoolbibliotheek op slot kan, de deur niet te vaak op slot te doen. Kinderen gaan zich pas thuis voelen in de bibliotheek en de drempel wordt pas lager, als zij gemakkelijk naar binnen kunnen.

Scholen die geen lokaal beschikbaar hebben moeten een andere oplossing zoeken. Vanwege de open bouw van de scholen op Aruba is het vrijwel niet mogelijk de bibliotheek op een centrale plek in de school, bijvoorbeeld een hal, te huisvesten waar iedereen dagelijks langsloopt en waar de collectie duidelijk in het zicht staat. Wel zou een trailer eventueel een oplossing kunnen zijn.

b) Grootte van de schoolbibliotheek

Kies, indien mogelijk, voor een klaslokaal, wanneer het de bedoeling is dat er een hele klas tegelijk in de bibliotheek op bezoek komt. Wanneer de te gebruiken ruimte kleiner is zal de inrichting aangepast moeten worden aan de grootte van de ruimte die gekozen/beschikbaar is.

Inrichting

De mogelijkheden voor inrichting van een schoolbibliotheek zijn afhankelijk van de financiële ruimte die scholen hebben.

Bekijk de mogelijkheid van hergebruik van bestaande boekenkasten of de aanschaf van tweedehands meubilair, waarbij de presentatieprincipes gevolgd worden.

Welk meubilair is nodig? Dit kan zijn:

- bestaand meubilair van de school en/of nieuw meubilair
- balie/tafel voor uitlenen
- wel/niet afsluitbare kasten
- rekken en eventueel bakken

Het is makkelijker als het meubilair verplaatsbaar is en flexibel, zodat bij een groot aantal leerlingen, de kasten/rekken opgeschoven kunnen worden indien nodig.

Ook handig is als de planken verstelbaar zijn, dit in verband met verschillende afmetingen van de boeken.

Tevens is het van belang dat er goede belichting is zodat de boeken duidelijk zichtbaar zijn. Bij het plaatsen van kasten/rekken dient hier dus rekening mee gehouden te worden.

Registratie

In de schoolbibliotheek moet een plek ingericht worden voor het registreren van uitleningen. Soms voldoet een eenvoudige tafel.

Voor een overzicht van de boeken die in de bibliotheek staan, is het handig om een inventaris in Excel te zetten. Of maak 2 kaartenbakken, één op alfabetische volgorde van de achternaam van de auteur en één op alfabetische volgorde van de boektitel.

Voor de uitleen van de boeken kan men kiezen tussen een uitleensysteem voor de klas of voor de hele school. Gezien scholen vaak kampen met een beperkt budget heeft een klassikaal systeem meestal de voorkeur, ook omdat de schoolbibliotheek doorgaans per klas bezocht.

Een klassikaal uitleensysteem is eenvoudig te maken: iedere leerkracht schrijft de naam en achternaam van de leerlingen van zijn/haar klas op de kaarten en zet deze op alfabetisch volgorde in de kaartenbak. Bij uitleen van een boek wordt *de titel van het boek en de uitleendatum* op de kaart genoteerd. Op het moment dat de leerling het boek inlevert kan een ✓ naast de titel worden geschreven of de inleverdatum worden genoteerd.

→ In plaats van een kaartenbak kunnen de namen ook in een schrift worden genoteerd, voor iedere leerling een pagina.

Presentatie

Het belangrijkste is dat de schoolbibliotheek een ruimte is waar kinderen zich prettig voelen, het moet er gezellig zijn en er leuk uitzien.

Betrek het schoolteam, leerlingen en ouders bij het creëren van de leesomgeving, zodat de schoolbibliotheek een gezamenlijk resultaat oplevert.

Voor een prettige leesomgeving:

- 📖 creëer je een leeshoek met banken, krukken of zitkussens, zodat kinderen lekker kunnen lezen. In de leeshoek kan natuurlijk ook een digitaal boek bekeken worden, bijvoorbeeld met een iPad;
- 📖 zorg je voor visuele presentatie van lezen; met visuals van lezende kinderen of posters met gedichten;
- 📖 zorg je voor wisselende presentaties, bijvoorbeeld; een boeken top 10, boek van de maand, nieuwe boeken of themapresentaties aansluitend bij de schoolprojecten (zoals landen, seizoenen, Kinderboekenfestival);
- 📖 maak je ruimte voor folders over lees- en bibliotheekactiviteiten;
- 📖 creëer je een plek waar kinderen reacties achterlaten op boeken of alles wat met lezen te maken heeft.

De manier waarop de boeken staan opgesteld motiveert het leesplezier en ook tot de verleiding om te snuffelen in de collectie.

Leg te grote boeken die niet rechtop in de rekken passen, plat met de rug naar de voren of zet ze apart in een ruimte waar ze wel rechtop kunnen staan.

Probeer zoveel mogelijk de voorkant van de boeken te laten zien i.p.v. de ruggen, dit is aantrekkelijker. Gezien de soms beperkte ruimte is dit vaak onmogelijk.

Om dit toch te realiseren kunnen boeken van een bepaald thema wel uitgestald worden. Probeer elke 6 of 8 weken van thema te wisselen.

Maak eventueel gebruik van (thema)bakken om boeken in te zetten, waarin kinderen lekker naar boeken kunnen snuffelen.

Zet boeken met een zelfde thema bij elkaar in een doos of een mand. Bijvoorbeeld boeken over de verschillende continenten, dan kan er ook nog ander ondersteunend materiaal bij gedaan worden. Dit is ook handig voor een presentatie.

De opstelling

De opstelling van de boeken kan ingericht worden zoals in de centrale bibliotheek, dus alle A- en B-boeken bij elkaar etc. en deze weer op alfabet van de achternaam van de auteur. Men kan ook kiezen voor de boeken van een bepaald (AVI) niveau bij elkaar te zetten, dus bijv. alle A1 bij elkaar en dan ook op alfabetische volgorde op achternaam van de auteur.

Een andere mogelijkheid is om de collectie volgens het zogenaamde winkelmodel (retail) te plaatsen. Hierbij staan A- en B-boeken en informatieve boeken niet apart, maar door elkaar en op leeftijd en thema gerangschikt. Het idee hierachter is dat leerlingen niet te veel gestuurd worden door de indeling in niveau (A of B) of in soort (leesboek of informatief boek). Een kind dat grote interesse heeft in een bepaald thema, kan ook een wat moeilijker boek vaak best aan. Bovendien werken de aansprekende titels van de thema's ook motiverend bij het kiezen van boeken.

Tevens dient er rekening gehouden te worden met de lengte van de leerlingen. Over het algemeen zijn kinderen in een zesde klas langer dan de kinderen in de eerste klas, dus boeken voor de bovenbouw worden hoger op de planken geplaatst dan boeken voor de onderbouw.

Planken die te hoog zijn voor de leerlingen kan men eventueel gebruiken als opslagplaats voor de voorraad boeken.

Wanneer mogelijk, de planken het liefst niet te vol zetten, anders gaat het overzicht verloren (vullen tot ongeveer 10 cm van het einde).

2. Collectievorming

Om te lezen heb je boeken nodig. Dat is de basis van een schoolbibliotheek.

Ook hier moet men verschillende vragen beantwoorden, zoals;

Vraag 1: is de collectie permanent in de school aanwezig of is het een wisselcollectie?

Het is mogelijk dat een school een gedeeltelijke permanente collectie heeft en een gedeeltelijke wisselcollectie van de schoolmediatheek dienst (SMD) van de Biblioteca Nacional Aruba. Deze wisselcollectie kan men aanvragen bij de desbetreffende afdeling.

Vraag 2: wie is de eigenaar van de collectie?

Er zijn in dit geval twee eigenaren, de school en BNA die verantwoordelijk is voor de wisselcollectie.

Vraag 3: door wie wordt de collectie onderhouden?

Dit kan afhankelijk zijn van wie de eigenaar is van de collectie en de afspraken hierover met de eigenaar.

Vraag 4: wie stelt de collectie samen?

Personeel van BNA zou hiervoor zorg kunnen dragen, maar de school kan er ook voor kiezen om hiervoor een (lees)coördinator binnen het schoolteam aan te stellen.

De leerlingen kunnen hun keuzes doorgeven, eventueel kan de school bij ouders informeren naar een bepaalde voorkeur.

Vraag 5: wat is de omvang van de collectie?

Dit hangt af van het aantal leerlingen per school. De normering die gehanteerd wordt in Nederland is dat men moet uitgaan van minimaal 3 boeken per leerling als startcollectie en daarna opbouwen tot 5 boeken per leerling.

Op Aruba dient rekening te worden gehouden met het budget en is men afhankelijk van eventuele donaties.

Het opbouwen van een collectie vereist een flinke financiële investering. Om toch de gewenste omvang te bereiken kan er een meerjarenplan gemaakt worden, waarin stapsgewijs de collectie wordt opgebouwd en de hiaten bijvoorbeeld tijdelijk worden opgevuld met wisselcollecties van BNA.

Vraag 6: Hoe ziet de collectie eruit?

Als een kind van lezen houdt, zal het meer gaan lezen en des te meer een kind leest des te vaardiger het wordt in lezen. Om het leesplezier te vergroten moet men uitgaan van de interesse van de leerlingen, zodat ze geboeid en gemotiveerd blijven.

Om zoveel mogelijk kinderen aan het lezen te krijgen, is het zaak hun nieuwsgierigheid op te wekken, en het kind te laten zien dat lezen een prettige, (ont)spannende bezigheid is.

Zorg er daarom voor dat er allerlei soorten boeken in de schoolbibliotheek staan met een grote diversiteit aan genres, onderwerpen en schrijfstijlen.

Jan van Coillie onderscheidt in zijn boek 'Leesbeesten en boekenfeesten' in hoofdstuk 4 van deel I (blz. 153) de volgende genres in de jeugdliteratuur:

- 📖 hier-en-nu-verhalen
- 📖 historische verhalen
- 📖 oorlogsverhalen
- 📖 andere culturen
- 📖 detectiveverhalen
- 📖 sprookjes
- 📖 fantasieverhalen
- 📖 griezelverhalen
- 📖 sciencefiction
- 📖 dierenverhalen

Voor meer informatie hierover kunt u terecht op de volgende sites:

<http://educatie-en-school.infonu.nl/taal/33881-genres-in-de-jeugdliteratuur.html>
<http://www.slo.nl/primair/leergebieden/ned/taalsite/lexicon/00497/>

Kinderen die moeite hebben met lezen en/of niet van lezen houden kunnen gemotiveerd worden door ze de volgende boeken aan te bieden:

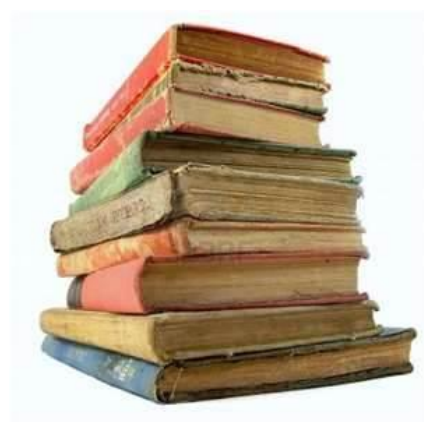
- boeken met een lager leesniveau en een belevingsniveau dat past bij de leeftijd, zoals de serie Zoeklicht en Spannend;
- boeken voor dyslectische kinderen (en zwakke lezers);
- stripboeken en tijdschriften;
- boeken met humor;
- hoe-doe-ik boeken.

Een kind kan pas echt genieten van een boek wanneer het in een taal is geschreven dat het kind goed beheerst. Een grote meerderheid van de kinderen beheersen het Nederlands niet zoals hun moedertaal. Het is dus belangrijk dat kinderen uit boeken kunnen kiezen in verschillende talen.

3. Sanering

Wat ook regelmatig moet gebeuren als men een schoolbibliotheek heeft is de collectie controleren op boeken die moeten worden gesaneerd.

De criteria die men hiervoor kan aanhouden is:

- ☞ kapotte of beschadigde boeken
- ☞ het uiterlijk is verouderd
- ☞ de inhoud is verouderd of spreekt de kinderen niet meer aan.

De inhoud van informatieve boeken is gevoelig voor veroudering bijvoorbeeld boeken over techniek, landen etc. Een informatief boek ouder dan 12 jaar kan men meteen afschrijven.

- ☞ Maak een aantekening in het inventarisatiesysteem, om gesaneerde boeken ofwel te vervangen, of indien dit niet mogelijk is de titel te verwijderen.

4. Afspraken

Wanneer een school met een schoolbibliotheek begint zullen er afspraken gemaakt moeten worden, met:

- de leerlingen
- de leerkrachten
- de ouders

Denk bij het maken van afspraken aan het volgende:

- Hoe moeten kinderen omgaan met de boeken?
- Hoelang mogen kinderen een boek lenen en hoeveel?
- Hoe moeten kinderen zich gedragen in de bibliotheek?
- Wanneer en hoelang is een klas in de schoolbibliotheek?
- Hoe ga je om met bepaalde hulpmiddelen in de bibliotheek (leeskaart/leesplank)?
- Hoe is de bibliotheek ingericht (waar vind je de juiste boeken voor je klas)?
- Welk uitleensysteem hanteren wij?
- Wie zorgt er voor het beheer, de organisatie en het onderhoud van de bibliotheek?
- Op welke manier zorgen we voor een aantrekkelijke en actuele boekencollectie?
- Vragen wij een vergoeding wanneer een boek te laat, niet of beschadigd wordt ingeleverd?
- Op welke manier informeren wij ouders over bibliotheekgebruik?
- Op welke manier worden kinderen, leerkrachten en ouders betrokken bij de inrichting en het creëren van de leesomgeving?
- Waar kunnen we de bibliotheek nog meer voor gebruiken?

5. Klassenbibliotheek en leeshoek

Klassenbibliotheek

Vrijwel alle klassen hebben een klassenbibliotheek, helaas wordt hier niet altijd optimaal gebruik van gemaakt.

Wanneer we kinderen willen motiveren om te lezen, zullen we er voor moeten zorgen dat:

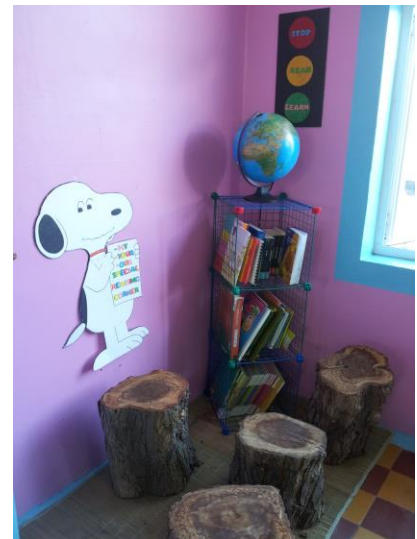
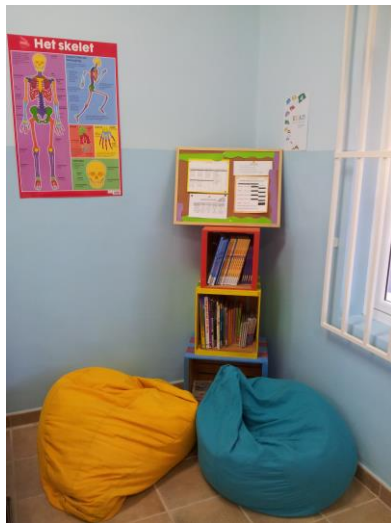
- 👍 de boeken er aantrekkelijk uitzien;
- 👍 de boeken actueel zijn
- 👍 de boeken (voor de kinderen) interessante onderwerpen bieden
- 👍 de boeken in 't zicht staan van de kinderen;
- 👍 de kinderen tijd krijgen om (vrij) te lezen

Leeshoek

Over een leeshoek kunnen we kort en krachtig zijn: Kinderen vinden het geweldig om tijd door te mogen brengen in een 'speciaal' plaatsje.

Omdat we op Aruba te maken hebben met het (te grote) aantal leerlingen, een extra kast in de klas voor Tra'imerdia, alternatieve locaties in verband met verbouwing aan de school etc. staan hier een aantal voorbeelden van hoe een leeshoek gecreëerd kan worden in klassen met veel te weinig ruimte tot klassen met heel veel ruimte.

Klassenbibliotheek, leeshoek....

en het 'voorleestuintje'.

6. Geraadpleegde literatuur

Handboek voor de inrichting en collectie van een schoolbibliotheek

Gepubliceerd op: 24 oktober 2013

Op deze site gratis down te loaden:

<http://bibliotheek.debibliotheekopschool.nl/nieuws/101333.handboek-voor-de-inrichting-en-collectie-van-een-schoolbibliotheek.html>

‘Leesbeesten en boekenfeesten’ van Jan van Coillie

<http://www.pinterest.com/biebvenlo/basisonderwijs-schoolbieb/>

- ideeën om de schoolbibliotheek nog leuker te maken!

<http://www.pinterest.com/biebrijssenholt/bibliotheek-op-school/>

- interessante artikelen over lezen en de schoolbibliotheek

